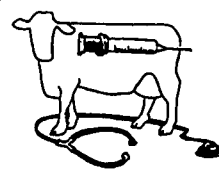

בריאות

תקופת היובש ובריאות העטין

יגאל וישינסקי – המערך הארצי לבריאות העטין ואיכות החלב, קיסריה

מבוא

בשנים האחרונות יש התענינות רבה בתקופת היובש, ומחקרים רבים עוסקים באורך תקופת היובש, ההזנה, מצבן הגופני של הפרות בכניסה ליובש ובהמלטה, וההשלכות של הגורמים הללו על הייצור, הבריאות והפוריות בתחלובה העוקבת.

מבחינת בריאות העטין לתקופה זאת והשפעותיה על התחלובה העוקבת חשיבות רבה מאד.

זת"ע) ולדלקות עטין (ד"ע) בתקופה מיד אחרי הייבוש (שבוע־שבועיים) ובשבועיים לפני ואחרי ההמלטה, כשאמצע תקופת היובש (תקופת המנוחה) מצטיינת בעמידות לזת"ע וד"ע. נציין שבתקופת היובש יש אירועי זיהומים ודלקות עטין בשיעור שאינו גופל מתקופת החליבה, ובחידקים מסויימים ובתנאים מסויימים שיעור הזיהומים וכתוצאה דלקות עטין גבוה מאשר בתקופת החליבה. תופעה זאת באה לידי ביטוי בהופעת ד"ע קליניות בסמוך ולאחר ההמלטה.

תקופת היובש וחלוקתה לשלבים מבחינה פיסולוגית

א. תקופת "לחץ החלב" – שבוע ראשון לייבוש.

ב. תקופת הספיגה – מהשבוע הראשון עד השבוע השלישי.

ג. תקופת המנוחה – מהשבוע ה-3 עד סוף היובש (שבוע 7-8).

בתקופה ג' מתחיל ייצור וריכוז הנוגדנים (שבוע 4 ואילך) הנמשך עד להמלטה והופעת הקולסטרום.

ברשימה זאת נסקור את תקופת היובש והסיכונים לבריאות העטין בשלבים השונים ונציין נקודות חשובות מבחינת הטיפול המקובל: ייבוש פרות באמצעות שפופרות אוטיבייטיקה.

השלבים המסוכנים בתקופת היובש – מבחינת בריאות העטין

ידוע שהעטין רגיש לזיהומים תוך-עטיניים

מה הן הסיבות לרגישות ולזת"ע מיד אחרי

הייבוש (שבוע־שבועיים ראשונים)

א. שטיפת תעלת הפטמה ובריכות הפטמה והעטין מסתיימת עם הפסקת החליבה; שטיפה זאת פעמיים־שלוש ביממה (חליבות) גורמת להרחקת חידקים המתבססים בתוך התעלה ובריכת הפטמה.

ב. לחץ של החלב הנשאר בבלוטת־החלב גורם להרחבת תעלת הפטמה והרחבה זאת מקילה על חדירת חידקים גורמי מחלה (פתוגנים).

ג. חיטוי הפטמות על ידי ריסוס וטבילה לא מבוצע, וזה מעלה את מספר החידקים הפתוגנים על עור הפטמות.

ד. יעילות תאי הדם הלבנים בבליעת חידקים (פגוציטוזיס) נפגמת והיא ירודה, כיוון שתאי הדם הלבנים עוסקים בבליעת שאריות החלב והפסולת התאית שהצטברה במשך התחלובה.

לעומת זאת, לעטין עמידות טובה באמצע

קליניות כרוניות מהעדר ("מיליונריות מתמידות").

4. טבילה/ריסוס פטמות בחומר חיטוי מיד עם סיום החליבה.

הטיפול המומלץ הוא לכל הפטמות ולכל הפרות. בעבר היו מספר ארצות, כמו ניוזילנד, שהייבוש בעזרת שפופרות אנטיביוטיות היה סלקטיבי (כלומר טיפלו רק בפרות שהיה ידוע שיש להן זיהום תוך-עטיני), אבל זנחו שיטה זאת בגלל ההוצאות המרובות לקביעת מצב העטינים ביום הייבוש (תרבות בקטריולוגית) ובגלל התוצאות הלא-טובות.

לטיפול יש להדגיש שתי מטרות:

1. ריפוי ד"ע תת-קליניות וקליניות מתקופת התחלובה.

2. מניעת ד"ע חדשות בתקופת היבוש.

יתרונות הטיפול בייבוש:

1. שיעור ריפוי גבוה יותר מטיפול אנטיביוטי בתחלובה.

2. אפשרות להשתמש ברמות גבוהות של אנטיביוטיקה ללא חשש לחומרים מעכבים ושפיכת חלב.

3. זמן הישארות האנטיביוטיקה ארוך יותר (בגלל חומרים הגורמים שחרור איטי) מאשר בטיפול אנטיביוטי בתחלובה.

4. שטח הפנים המצומצם של העטין המצטמק מאפשר פעולה יעילה יותר של

תקופת היבוש (2–6 שבועות) בגלל הסיבות כדלקמן:

א. יצירת פקק מקרטין בתעלת הפטמה.

ב. ירידת הלחץ בתוך העטין, בגלל ספיגת החלב.

ג. עליה בריכוז תאי-הדם הלבנים.

ד. יצירת חומרים הפעילים נגד חידקים כגון: לקטופרין, לקטופראוקסידזה, ליזוזים וכו'.

לקראת ההמלטה (6–8 שבועות) הרגישות שוב עולה בגלל:

א. הצטברות קולסטרום בעטין הגברת הלחץ ודליפת נוזלים.

ב. ירידה בריכוז החומרים הפעילים נגד חידקים.

ג. אכף פיסיולוגי המתגבר עם התקרבות ההמלטה.

ד. הצטברות מרכיבי קולסטרום המפריעים לפעילות תאי הדם הלבנים.

טיפול בשפופרות אנטיביוטיות לייבוש פרות

מרכיב זה בריפוי ומניעת ד"ע ידוע למעלה מ-30 שנה ומקובל בכל רחבי העולם, והוא נכלל בין המרכיבים העיקריים במניעה וריפוי ד"ע והם:

1. שימוש בציוד חליבה תקין ויעיל, ושגרת חליבה היגיינית.

2. טיפול מידי בפרות עם ד"ע קליניות.

3. הוצאה שיטתית של פרות עם ד"ע תת-

טבלה 1. הרכב שפופרות לטיפול בייבוש.

שם התכשיר	פניצילינים סמייסינתטיים	פניצילין בנוזל פרוקאין	אמינוגליקוזיד	משקל השפופרת	הערות
נאוקלוקס	400 מ"ג בנואטין קלוקסיצילין		350 מ"ג ניאומיצין סולפט	10 ג"ר	תוצרת ויטאמד – ישראל
וטיפן-נפבנול	100 מ"ג נפצילין	300.000 מ"ג יב"ל פניצילין G	125 מ"ג דהידרוסטרפטומיצין	3 ג"ר	נפנול-אינטרווט וטיפן-ויטימיקס הולנד
דוראמסט		1.2 מליון יב"ל פניצילין בנואטין	1 ג"ר דהידרוסטרפטומיצין	10 ג"ר	ויטאמד ישראל

האנטיביוטיקה.

שיעור ההתרפאות המצופה של החידק המדבק סטאפ' אוריאוס הוא 60%–70, אך למעשה, בחלק מהמשקים התוצאות פחות טובות מהמצופה. הסיבות לכך שונות ורבות, שלא כאן המקום לפרטן.

שלושת מיני שופרות כרגע בשימוש בישראל:

– פניצילינים סמי-סינתטיים – פעילים נגד סטאפ' אוריאוס העמיד לפניצילין רגיל. בארץ העמידות לפניצילין רגיל של סטאפ' אוריאוס היא כ-65%, לכן אין כל הצדקה לטפל בדוראמסט בייבוש במשק עם סטאפ' אוריאוס, אלא במקרים בו כל הזנים המבודדים רגישים לפניצילין הרגיל. בסקר שנערך בשנת 1990 על ידי ע. ניר והח"מ ("משק הבקר והחלב" חוברת 229, עמ' 75) התברר, שחלק מן המשקים השתמשו בשופרות ייבוש ללא קשר לתוצאות הרגישות שקיבלו מהמעבדה.

– אין עבודה מדעית המוכיחה עדיפות של מין שופרת אחת על פני יתר השופרות בקבוצת הפניצילינים הסמי-סינטיים (נאוקלוקס, נפנול, וטיפן).

שגרת הייבוש

פרות רבות מתיבשות עם כמות חלב גבוהה מדי (ראה סיבות לרגישות בשלב הראשון של תקופת הייבוש). למניעת לחץ תוך-עטיני יש לבודד פרות המיועדות לייבוש ולתת להן מזון דל באנרגיה. מומלץ לייבוש בצורה חדה, ולא בצורה הדרגתית (חליבה פעם ביום וכו'). הרפתן שיבצע את פעולת הייבוש צריך להיות רפתן וחולב מנוסה; רצוי שתהיה לו עזרה להחזקת פרות עצבניות העלולות להיפצע בפי תעלת הפטמה בזמן ההחדרה.

סדר הפעולות

1. הרפתן ירחץ היטב ידיו, יחטאן וייבשן בעזרת מגבת נייר חד-פעמית.
2. יש לנקות היטב את הפטמות (במידת

הצורך לשטוף ולייבוש בעזרת מגבת נייר) ולחטא אותן בתמיסת חומר החיטוי המשמש לטבילה/ריסוס, ולאחר מכן לנגבן היטב בעזרת מגבת נייר (זמן שהיית חומר החיטוי – 30 שניות).

3. יש לשפשף היטב את פי הפטמות בעזרת חתיכת צמר גפן טבולה באלכוהול 70% (עדיף על ניירות פרסטריל), **לכל פטמה חתיכת צמר גפן נפרדת**. חיטוי הפטמות הרחוקות יבוצע ראשונה.

4. החדרת קצה השופרת – בסדר הפוך, פטמות קרובות ראשונות ורחוקות אחרונות. החדרה חלקית (3 מ"מ) בשופרות עם קצה ארוך. יש לדאוג שהקצה המוחדר לא יבוא במגע עם הידים, עור הפרה, או כל גורם אחר. לאחר ההחדרה סתום את הפטמה ביד אחת ועסה את המשחה לכוון הרבע ביד השניה.

5. טבול/רסס מיד את הפטמות לאחר ההחדרה בחומר החיטוי לפטמות. תשומת לב וביקורת יומית על עטיני הפרות היבשות בשבועיים הראשונים והאחרונים לייבוש חשובה ביותר. בתופעות של התנפחות לא-סיבירה, או חשד לדלקת בעטין יש להביא פרות כאלה לבדיקת הרופא המטפל.

ברפתות רבות הסככה המוקצית ליבשות ולעגלות בהריון היא הגרועה ביותר מבחינת תנאי הרביצה: רטיבות, זיהום צואתי, ופני שטח קשים לרביצה. כדאי לזכור שהיבשות והעגלות בהריון צריכות לקבל תנאים שווים לחולבות, תנאי אחזקה לא תקינים משפיעים על שיעור אירוע דלקות-העטין בייבוש.

טיפול נוסף בזמן הייבוש: רוב המחקרים לקביעת יעילות טיפול נוסף בייבוש הוכיחו בצורה חד-משמעית שאין תועלת בטיפולים אלה – להפך, טיפולים כאלה עלולים לגרום נזק על ידי שבירת הפקק המגן שנוצר בתעלת הפטמה. אין גם הוכחות ליעילות החדרת שופרות אנטיביוטיות של תחלובה 3–4 ימים לפני הייבוש בשופרות הייבוש הרגילות.

יש לזכור, שכל חדירה נוספת דרך פי הפטמה היא פעולה מסוכנת ועלולה לגרום נזק רב

נפרד מיתר התרופות והשפופרות לטיפול בתחלובה.

חלב מפרות שהפילו או המליטו לפני הזמן:
רישום מדויק של תאריך הייבוש ותאריך ההמלטה הצפוי חשובים מאד. בכל מקרה של המלטה מוקדמת או הפלה, שלח את החלב למחלבה לבדיקה לנוכחות חומרים מעכבים; רק לאחר קבלת תשובה שלילית ניתן לשאול את החלב למיכל הכללי. הקפדה בנושא זה תמנע קנסות כבדים ופסילת כמויות גדולות של חלב מיכל.

המדי

העולה על התועלת בהחדרת חומר אנטיביוטי. **סימון ובידוד הפרות היבשות:** בשנה האחרונה קרו מספר אסונות בגלל חליבה של פרות יבשות למיכלי הכללי, וכתוצאה מציאת חומרים מעכבים בחלב המיכל שגרמו לקנסות כבדים מאד.

למוניעת תופעה זאת יש לסמן בסימן ברור ומוסכם על כל הרפתנים את הפרות היבשות, לבודד אותן מיד לאחר הייבוש בקבוצת היבשות. הכרחי רישום מדויק ובזמן אמת של כל הייבושים. אחסן שפופרות הייבוש במקום

1. תקופת היבוש היא תקופה קריטית מבחינת בריאות העטין.
2. שיעור אירועי ד"ע ביובש הוא גבוה, ובמקרים מסויימים עולה על שיעור האירוע בתחלובה.
3. הטיפול בשפופרות אנטיביוטיות בייבוש הוא עדיין השיטה המומלצת (למרות המגבלות) לכל הפטמות ולכל הפרות!!!
4. שמור על כללי ההיגיינה בהחדרת השפופרות.
5. לא מומלץ לטפל טיפול נוסף ביובש.
6. רשום, סמן ובודד מיד את הפרות המתיבשות.
7. רישום מדויק ובזמן אמת של תאריכי הייבוש, ותאריך ההמלטה הצפויה ימנעו תקלות וקנסות כבדים.
8. הקצה מקום יבש, נקי ונוח לפרות היבשות ולעגלות בהריון.

Concept

KLORVET

קלורבט

משמיד מיד את כל החיידקים והפטריות המסוכנות
קל לשימוש - שים כדור במים והתמיסה מוכנה לשימוש
לא גורם לגירוי פטמות העטין וגם לא לידיים
מחיר זול מאד וגם חוסך במקום אחסון
משמש לכל מטרת חיטוי אחרת במשק ובבית
מגן נגד ירקות במי השתייה גם בלול
גם בשימוש בבתי חולים בשם KLOORSEPT

תתקשר היום - תשתמש מחר 03-6490020
או 052-566986 או פקס ל- 03-6491656

המוצר הישראלי של קלורבט
הכובש את העולם!

כדור תוסס אחד של כלור פעיל פותר את כל בעיות החיטוי

L.A.C. LATENT AVAILABLE CHLORINE
One soluble tablet of LATENT CHLORINE solves all your problems of disinfection